

Stručni rad

MOTIVI I VRSTE NEZAKONITIH SPOLNIH ODNOSA S KATOLIČKOG GLEDIŠTA

Kristina Kobal

OŠ Domašinec

Sažetak

Predbračni spolni odnosi predstavljaju svojevrsni fenomen koji je veoma proširen. Raširena je i sklonost upuštanja u predbračne spolne odnose koja pokazuje prešutno prihvaćanje spolnosti izvan granica braka. Stupanje u spolne odnose prije braka mnogi mladi, osobito ako su zaručeni, smatraju normalnim ponašanjem, i ako netko ne prakticira takve odnose drži ga se zaostalom i nenormalnim. Sve se više gubi smisao i spoznaja da se seksualnost autentično živi isključivo u braku. U krizi je brak, ali i moral. Sve se više važnosti pridaje užitku i osobnom ostvarenju, a sve manje se cijeni brak i obitelj. Može se reći da se vodi borba između požude i ljubavi. Motivi za stupanje u predbračne spolne odnose koji su raznoliki. Pritom se naglašava osobna sloboda pojedinca, pravo na seksualni užitak kao sastavni dio dobrog razvoja, autonomija čovjeka i mnogi drugi razlozi koji idu u prilog slobodnom stupanju u predbračne spolne odnose. Krepost čistoće je junački pothvat u našem vremenu. Ona je moralna krepost koja razvija istinsku zrelost osobe. Također se opisuje i bračno zajedništvo koje je utemeljeno na potpunom i neopozivom seksualnom darivanju. Brak se shvaća kao potpuna, definitivna, neopoziva i stvaralačka zajednica između muškarca i žene. Samo se u takvoj zajednici može u potpunosti ostvariti autentična ljubav i nutarnja zakonitost ljudske seksualnosti.

Ključne riječi: seksualnost, predbračni spolni odnosi, trudnoća, čistoća, brak

1. Fenomenologija ljudske seksualnosti

Današnje je društvo otvoreno govoru o ljudskoj seksualnosti i svemu onome što ona sa sobom nosi. Seksualnosti se pristupa na nov i znanstven način, otkriva se njezino bogatstvo, raznoliko značenje i važnost u čovjekovom životu. Međutim, istovremeno se ona degradira, svodi na čistu tjelesnost i na potrošnu robu. Ljudska seksualnost prožima cijelu ljudsku osobu. Stoga joj treba pristupiti s različitih gledišta osvjetljavajući njezine različite aspekte i dimenzije.

Svijet je preplavljen seksualnom literaturom. Petar Šolić navodi: „Imamo publikacije razne naravi i s različitim ciljevima, luksuzno opremljene knjige i divulgativna djela, članke u revijama i novinama, pornografske tekstove i one s odgojnim ciljem, znanstvene i pseudoznanstvene studije, detaljna izlaganja i ona koja aludiraju na misteriozno.“¹ Ukoliko ovome dodamo još seksualnu tematiku u filmovima i drugim sredstvima javnog priopćavanja, vidimo veliki seksualni boom koji je zahvatio današnje društvo. U tom smislu i *Persona humana* govori: „Danas se o svemu što se odnosi na seksualnost često otvoreno govori u knjigama, revijama, novinama i drugim sredstvima društvenog priopćavanja.“² U svemu tome nema dovoljno jasnoće već dosta konfuzije, krivih pristupa i usmjerenja. Nedostaje etička dimenzija bez koje taj seksualni boom može čovjeku samo štetiti, jer je čovjek bitno etičko biće i treba mu progovoriti o seksualnosti i s teološko – etičkoga gledišta.

Seksualni boom prati i nov način življenja seksualnosti. Seksualnost je tako postala potrošni materijal, sredstvo iživljavanja. Seksualni život kao da nema nikakve norme po kojima bi se usmjeravao i ravnao. Življenje takve seksualnosti dovodi do toga da je masturbacija gotovo redovita pojava i praksa, predbračni spolni odnosi i brak na pokus sve su učestaliji, promjena partnera sve je raširenija, homoseksualnost se pojavljuje kao alternativno seksualno ponašanje, kontracepcija i pobačaj se šire, grupni seks među vršnjacima i slobodnim osobama uzima maha u nekim sredinama.³ Tradicionalna obitelj tako nestaje, a brak postaje sve manje stabilan. Seks postaje tako „užitak bez rizika“, odnosno „užitak bez kajanja“. Na seksualnost se gleda sve više svijetovnije i slobodnije, sve je veća sekulariziranost, individualizam, privatizam.

Sve su veća i češća seksualna iživljavanja, napadi, komercijalizacija, prostitucija, slobodnjačko seksualno ponašanje, i njima slične pojave kao odraz suvremene kulture i društva. Seksualna se aktivnost sve više svodi na isključivo genitalni odnos, osiromašen bez drugih vrijednosti, odatle hipergenitalizacija seksualnosti. Mnoga propaganda na televiziji, filmu, radiju, tisku i drugdje usmjerena je prema nagonskim seksualnim dimenzijama ljudske osobe. Stoga se govori o mitu erotizma, o valu seksualnosti u današnjem društvu. Svođenje seksualnosti isključivo na genitalnu razinu strašno je se osiromašuje i reducira. Sve to dovodi do osiromašenja čovjeka, smanjivanju i gubljenju ljudskih vrijednosti. Tako seksualnost nije u službi promicanja čovjeka i njegova dostojanstva, već u službi čovjekova umanjivanja, osiromašenja i otuđenja. Naša kultura banalizira ljudsku seksualnost, jer je živi na reduciran i osiromašen način, povezujući je samo s tijelom i egoističkim užitkom. U tome duhu govori i *Persona humana*: „Postupno je došlo do kvarenja ćudoređa čemu je jedan od najjasnijih znakova pretjerano isticanje seksa, a preko sredstva društvenog

---

¹ Petar ŠOLIĆ, Kršćanski pogled na seksualnost, u: ISTI, *Radost ljubavi. Studije i članci*, Crkva u svijetu, Split 1994., str. 168.

² *Persona humana*, br. 1.

³ Petar ŠOLIĆ, Kršćanski pogled na seksualnost, u: ISTI, *Radost ljubavi. Studije i članci*, 168.

priopćavanja i predstava, pokvarenost je prodrla u područje odgoja i kvari javno mnijenje.“⁴

Jedna od značajki današnjeg pristupa seksualnosti jest njezino oslobođenje od raznih normiranja, potiskivanja i neispravnih vrednovanja, nastojanje da se seksualnost živi potpuno i nesputano, bez ikakvih ograda, normi, zakona, kontrola. Teži se za principom užitka koji se temelji na nagonu erosa. Plod toga je seksualna raspuštenost, širenje seksualnog promiskuiteta, „slobodna ljubav“ i slična ponašanja.⁵

U naše se vrijeme *seksualnost sve više privatizira*. Sve se više tvrdi da su seksualnost i institucionalnost nespojive. Dok se afirmira jedno, niječe se drugo. Ako je seks slobodan i slobodno se živi, ona je sve ono što ograničava tu slobodu štetno i ne prihvaća se. To je ideja seksualne revolucije koja želi seksualnost osloboditi od svih normi i institucija. Ona je privatna stvar koja se živi kako pojedina osoba želi i hoće. Posljedica privatiziranja seksualnosti jest odvajanje seksualnosti od prokreacije. Brak postaje mjesto „represije“. Sve to nosi sa sobom nijekanje institucionalnih formi seksualnog života i ponašanja u prilog individualnom i proizvoljnom ponašanju, sve se više traži osobni seksualni užitak i sve se više udaljuje od seksualne plodnosti, stabilnosti i autentičnosti.⁶

Pred fenomenom seksualnosti ljudi su zauzimali i zauzimaju različite stavove. Neki od tih stavova su *zatvoreni spram seksualnosti*. Oni je izbjegavaju i negativno gledaju na nju. Grešni stav vidi u seksualnosti izvor zla i grijeha. Tabuistički stav tretira seksualnost kao tabu stvarnost. Treba od nje bježati, ili ako se s njome moramo već suočiti, onda se treba braniti mnogim sredstvima. Također, farizejski stav se zaokuplja samo izvanjskom čistoćom. Uvijek u ponašanju drugih nalazi motiv za sablazan, a ne uspijeva prepoznati vlastite slabosti i pogreške. Gleda više izvanjsko ponašanje, a ne nakanu i srce. Policijski stav rješava seksualne probleme prisilom, potiskivanjem, moraliziranjem, bilo na osobnom bilo na društvenom planu. Ovakav je stav plod lošeg i strogog seksualnog odgoja koji je bio određen represijama na seksualnom području i na drugima, općenito.⁷

Ljudska seksualnost je kompleksna stvarnost. Ona nas privlači, ali istodobno i odbija. Pogrešno je pred njom zauzeti bilo stav bijega, bilo naturalističko gledište. Potrebno je stajalište koje će voditi računa o njezinoj kompleksnosti i harmoničnosti, opasnosti i vrijednosti. Ispravan stav pred seksualnošću trebao bi biti realistički što znači da treba pristupati spolnosti vedro, smireno, ne bježati od nje, ne minimalizirati je, ne skrivati je, ne uzvisivati je. Spolnost je u svojoj biti povezana s ljubavlju i najdublje je povezana s Bogom, izvorom života. Stoga je ne smijemo tretirati kao biološko – materijalnu stvarnost već kao jednu od ljudskih tajni i temeljnih dimenzija ljudskog bića.

2. Motivi predbračnih spolnih odnosa

⁴ *Persona humana*, br. 1.

⁵ Usp. Petar ŠOLIĆ, Kršćanski pogled na seksualnost, u: ISTI, *Radost ljubavi. Studije i članci*, 170.

⁶ Usp. Isto.

⁷ Isto. 171.

Motivi koji dovode do prakticiranja predbračnih spolnih odnosa među mladima raznolike su naravi. Petar Šolić u svojem članku navodi neke od njih. Kao prvo spomenuti ćemo nedovoljnu i neuvjerljivu informaciju u pogledu nemoralnosti predbračnih spolnih odnosa. Za mlade nisu uvjerljivi samo izvanjski motivi, kao npr. ne dopušta Crkva, grijeh je. Oni hoće puno dublju i uvjerljiviju motivaciju za nemoralnost i nedopuštenost spolnih odnosa prije sklapanja braka.⁸

Mladi također posežu za afektivnom kompenzacijom, odnosno afirmacijom, s obzirom na obiteljsku, školsku i društvenu prazninu u tom pogledu. Nerijetko dolazi do sukoba između djece i roditelja, između mladih i društvenih struktura. Otvaraju se životu, a obitelj i društvo ih na svoj način blokiraju, i oni traže kompenzaciju na drugom području, osobito na afektivno seksualnom. mladi nastoje sebe afirmirati kao osobe na način da seksualno posjeduju druge osobe. Mladić na taj način afirmira svoje „ja“, pokazuje pred drugima i pred sobom da je čovjek „uspjeha“ i da je „normalan“ kao muškarac.

Čest je motiv društveno oponašanje „svi to čine“. To je motiv za osobe koje su psihološki nestabilne i lako se dadu pod utjecaj drugih i okoline. Njima opće društveno ponašanje postaje mjera za osobno ponašanje. Ako se drugi tako ponašaju, zašto ne bih i ja?

Jak je utjecaj permisivnog i erotičkog društva na ponašanje mladih. Današnje je društvo srušilo sve tabue u pogledu seksualnosti, oslobodilo se zabrana i ograničenja. O seksualnosti se govori slobodno, privatno i javno, glorificira se seksualna sloboda i ponašanje. To stvara pogodan teren za bujanje erotizma putem tiska, kina, radija, plakata, itd. mladi sve više gube smisao i osjećaj za prave vrednote. Tehnološki napredak, blagostanje i potrošački duh nose sa sobom sve veću potrebu i težnju za komoditetom, uživanjem, bez žrtve i odricanja, svega onoga što se želi, željom za užitkom i zadovoljenjem bez razmišljanja i pitanja da li što šteti osobnom razvoju, budućem životu i drugima. Moralna dimenzija života postaje nešto sekundarno, dok je primarno materijalno blagostanje.⁹

Došlo je do pomicanja dobi sklapanja braka i produženo je vrijeme zaruka. Nekada su zaruke trajale kratko prije vjenčanja, a danas su postale životno stanje. Nekada je prijelaz iz djetinjstva u zrele dob bio nagao i brz, a danas je to drukčije, osobito kod nekih kategorija ljudi, zbog studija, zaposlenja, itd. povećala se razlika između seksualne zrelosti i društvene zrelosti. Često se pomiče vrijeme ženidbe i duže se živi vrijeme zaručništva radi ekonomske i društvene stabilizacije.

Nadvladali su se tradicionalni stavovi u području seksualnih odnosa. U prošlosti se čovjek uzdržavao zbog bojazni od zaraznih bolesti i štetnosti za zdravlje. Osim toga, bio je prisutan i strah od neželjene trudnoće. Danas se taj strah uklanja konzumiranjem kontraceptivnih sredstava, osobito pilule. K tome, današnji je mentalitet mnogo tolerantniji prema pobačaju u slučaju neželjene trudnoće.

U današnjem je svijetu seksualnost sekularizirana. Zamagljuje se ili se potpuno niječe religiozna dimenzija seksualnosti, njezina povezanost s Bogom. Tvrdi se da je ona čista antropološka stvarnost, da čovjek njome u potpunosti slobodno raspolaže

⁸ Usp. Petar ŠOLIĆ, Kršćansko gledanje na predbračne odnose, u: ISTI, *Radost ljubavi. Studije i članci*, 195.

⁹ Isto.

i gospodari, bez ikakve ovisnosti o Bogu; više je u službi osobe pojedinca nego ljudske vrste.¹⁰

Umanjena je svijest o važnosti sakramenta ženidbe. Često ljudima nije jasno zašto međusobnu ljubav podvrgavati crkvenom obredu, pa je zato sam obred puka formalnost i samo izvanjski, običajni čin. Nedostaje prava spoznaja o povezanosti božanske i ljudske stvarnosti, povezanost milosti i seksualnosti. Ukoliko je ženidba samo puka formalnost, onda je jasno da se predbračni spolni odnosi sasvim normalni.

Odvaja se plodnost od ljubavi. Predbračni spolni odnosi se shvaćaju kao izražavanje i potenciranje zaručničke ljubavi, a eventualna mogućnost prokreacije se sprečava kontraceptivnim sredstvima. Ovaj razlog je plod personalističkog pristupanja seksualnosti, koji vodi računa samo o međusobnoj nakani i ljubavi dvoje mladih ljudi, a ne i o objektivnim zakonitostima i zahtjevima ljubavi i seksualnosti. Seksualnosti se odbija njezina „institucionaliziranost“ u braku. Ona se živi kao privatna stvar u dvoje, kao osjećajna, antiinstitucionalna stvarnost. Naglašava se pravo na seksualni užitek, i to kao jedno od temeljnih prava ljudske osobe, oženjene ili neoženjene. To je uživanje, najvažniji sport prakticiran od ljudske vrste.¹¹

Čovjekova seksualnost je, uostalom, narušena istočnim grijehom, koji je, kao i na svakom drugom području čovjekova života, ostavio i na području njegove seksualnosti svoje negativne posljedice. Seksualnost je „poremećena“, buni se protiv čovjekove volje, protiv normi i zakona. Spolni nagon je jedan od najjačih nagona u čovjeku, a osobito je jak u mladenačkoj dobi i kao takav potencira potrebu za predbračnim spolnim odnosom. Sv. Augustin navodi kako je između svih borbi koje kršćani vode najteža borba za čistoću; ta borba je svakidašnja, a pobjeda rijetka.¹²

2.1. Motivi za nedopuštenost predbračnih spolnih odnosa

Višestruki su i različiti motivi zbog kojih su predbračni spolni odnosi nemoralni i nedopušteni. Zaručnici se nalaze u stanju u kojemu se još nisu jedan drugome potpuno predali. Nisu ostvarili uvjete života koji bi označavali njihovo potpuno zajedništvo na svim razinama: tjelesnoj, afektivnoj, duhovnoj, društvenoj. Spolni odnos je vrhunski izraz međusobne ljubavi. On zahtjeva da i ljubav bude potpuna i vrhunska u svojoj strukturi. Zaručnici još uvijek nisu jedno, nisu zajednica života i ljubavi, već je njihova ljubav još na putu, nije došla još svome cilju. Ta se nepotpuna ljubav ni ne može izražavati onim činima koji su svojstveni potpuno dozreloj ljubavi.¹³

Zaručništvo nosi sa sobom i mogućnost prekida, i to u savršenoj slobodi koju treba poštivati. Kad to ne bi bilo moguće, onda to ne bi bile više zaruke već brak. Budući da nema neraskidivog životnog zajedništva među zaručnicima predbračni su spolni odnosi nedopušteni, jer seksualni čin podrazumijeva definitivno i isključivo zajedništvo. Budući da nema tog zajedništva ovakvi su čini lažni tj. njima se želi potvrditi ono zajedništvo kojega još nema.

---

¹⁰ Isto, 196.

¹¹ Isto.

¹² Isto.

¹³ Usp. Isto., 205.

Predbračnim spolnim odnosima, želi se, tobože, *provjeriti prava ljubav*. „Ako me voliš dokaži mi!“ Ivan Fuček objašnjava ovu provjeru kao inicijativu ispod koje stoji podsvjesna skrivena težnja za uživanjem ploda prije negoli su se njih dvoje prihvatili zajedničkih definitivnih svjesnih zadataka. „Dar vlastitoga tijela koji još ne izražava autentičnu i utvrđenu ljubav ne može činiti „probu ljubavi“. Ako se njih dvoje doista vole, ne može se shvatiti da je takav dokaz onda potreban.“¹⁴ Traženje provjere ljubavi na taj način, znak je da osoba još nije spremna na potpuno i definitivno životno zajedništvo. To je već znak zastoja, ako ne i nazadovanja u međusobnoj ljubavi.

Tvrđi se da je potrebno provjeriti *seksualnu usklađenost*, jer ona pridonosi uspješnosti bračnog života. Nedvojbeno je da je seksualna usklađenost vrlo važna u bračnom životu. Ali je isto tako istina da se ona u većini slučajeva postiže tek nakon određenog perioda bračnog života. Zapravo se radi o volji za eksperimentiranjem braka, za iskustvom stanovitog sporazuma na način bračnog sporazuma koji bi preventivno jamčio mogućnost zajedničkog bračnog života. Ovdje riječ bračno ne označuje ništa drugo negoli fizički odnos, manifestaciju.¹⁵ Nema pravoga braka i prave ljubavi ako su na pokus, ako se hoće probati. To je suprotno autentičnoj ljubavi. Potrebno se je osobno uskladiti, poglavito na najvažnijim životnim sektorima. To je jamstvo za uspješan brak. Spolna usklađenost će se brže postići ukoliko su opća usklađenost i međusobna ljubav ostvarene.

Prihvatanjem predbračnih odnosa dvoje mladih se izlaže opasnosti da život žive kroz *prizmu užitka* i na taj način razbuktavaju sebične energije. To je štetno za razvoj osobe, za bračni, obiteljski i društveni život. stupa se u spolne odnose radi ugone, postiže se naslada, makar se ta naslada često, svjesno ili manje svjesno, motivira ljubavlju. Iako se ljubav može izraziti na bezbroj drugih načina ovo je način koji godi, ne zahtjeva žrtve, odricanja i napore i zato, mu se najčešće pribjegava, iako se ne izražava autentična ljubav, barem ne u njezinoj punoj strukturi. Naravno da to ne pogoduje uspjehu braka, jer će se na taj način i u braku osjećati prevlast naslade nad ljubavlju, a samim time i psihološka frustriranost osobito kod žena.¹⁶

Upuštajući se u spolne odnose mladi *banaliziraju seksualnost* i samim time i ljudsku spolnost. Seksualnost se shvaća kao sredstvo za uporabu s kojim se po svojoj volji raspolaze. Banalizirajući je tako, šteti se razvoju osobe, njezinoj integraciji i usmjerenosti prema drugome. „Stvarnosti koja je po svojoj naravi pozvana da bude najdublji faktor sjedinjenja i zajedništva dviju osoba pristupa se površinski, koristi se u sebične svrhe. To je opasna podloga za nevjernost i prema tome za nestabilnost braka i obitelji.“¹⁷

Practiciranjem predbračnih spolnih odnosa dolazi se do situacije da se sklapaju *nepoželjni i kontradiktorni brakovi*. Nerijetko se dvoje mladih, živeći takvim životom već pomalo osjećaju supruzima pa ne produbljuju međusobno poznavanje i ne otkrivaju eventualnu neprikladnost za zajednički život. Ako možda i dođe do spoznaje da nisu jedno za drugo, nemaju dovoljno hrabrosti prekinuti svoju vezu, jer se više ne osjećaju sposobnima za drugu vezu. Ukoliko još i dođe do neželjene trudnoće, i onda na brzinu, nepromišljeno, pod životnom prisilom stupaju u brak, ne radi

¹⁴ Ivan, Fuček, *Predbračna ljubav*, 152.

¹⁵ Ivan, Fuček, nav.dj., 153.

¹⁶ Usp. Petar ŠOLIĆ, Kršćansko gledanje ne predbračne odnose, u: ISTI, *Radost ljubavi. Studije i članci*, 206.

¹⁷ Isto.

autentične i zrele ljubavi, već zbog djeteta koje je na putu. Često takvi brakovi nisu sretni, ni uspješni baš zato jer su sklopljeni neodgovorno i bez prave ljubavi koja usređuje supruge.

Predbračni spolni odnosi posebno se *negativno odražavaju na djevojci*. Ona nije toliko ponesena spolnim užitkom koji hoće postići koliko potrebom i osjećajem da ostvari međusobno ljubavno darivanje i predanje. Ona lako doživljava da je njezino tijelo u određenom trenutku samo predmet koji služi muškarcu da postigne seksualnu nasladu, ona doživljava frustracije, osjeća da je velika tajna njezinog poziva na ljubav i na majčinstvo banalno i grubo povrijeđena makar s njezinim pristankom. Djevojka će dugo u svojoj nutрини osjećati te udarce, možda i kroz čitav bračni život.¹⁸

Stupajući u predbračne spolne odnose mladi nedopušteno i nepravedno *prisvajaju bračna prava*. Ženidba je u osnovi ugovor, koji kada se sklopi, nosi sa sobom određena prava i dužnosti. Sklapanjem braka daje pravo na tijelo druge osobe. Budući da zaručnici još nisu sklopili bračni ugovor, oni nemaju međusobno pravo na tijelo, odnosno na spolne odnose. Konzumiranjem predbračnih spolnih odnosa obezvređuje se i degradira sklapanje braka, odnosno vjenčanje se svodi samo na formalni čin. A on je važan element u ljudskom životu jer se preuzimaju važna životna i društvena prava, utječe se na život drugih osoba i zajednice. Čin sklapanja braka treba biti vrhunac i kruna zajedničkog hoda u ljubavi, ali i čin koji će biti otvaranje novog razdoblja u životu dviju osoba. A on to ustvari nije, ako dvoje mladih već zapravo žive kao muž i žena.

Poistovjećuju ljubav i seksualnost s intimnim osjećajem, ne poštiva se društvena dimenzija. Društvo ima pravo znati kada se nešto novo događa. Nastajanje bračne zajednice je nešto novo za društvo. Ono ima pravo postaviti određene uvjete da osigura svoju stabilnost i funkcionalnost. Društvo određuje kada se netko počinje smatrati zrelim. Kada dobiva prava i dužnosti, itd. brak je stoga i društvena stvarnost. I seksualnost i ljubav nose u svojoj naravi društvenu dimenziju. Dozrela ljubav treba stoga biti zajednici objavljena. Tek kad dvoje mladih pred zajednicom otvoreno i mirno mogu reći da se jedno drugo potpuno i doživotno predaju, i kada stvarno sklope brak, imaju pravo na spolne odnose.¹⁹

Spolni čin je ontološki i neraskidivo vezan uz *prokreativno značenje*. Otvorenost prema rađanju traži autentične prokreativne uvjete tj. službeno stanje jedinstva i trajnosti u kojem će biti zagaraniran dobar odgoj djeteta. Dvoje zaručnika nisu stabilan par koji bi djetetu osigurao normalno fizički i psihičko sazrijevanje, a što je apsolutno pravo da mu se osigura. To je jedan od temeljnih razloga za nedopuštenost predbračnih spolnih odnosa. U slučaju da bi zaručnici i prihvatili začecje djeteta, tj. poštivali prokreativno značenje spolnog čina, onda treba reći da je to ponašanje koje nije odgovorno, jer oni nemaju još sve potrebna uvjete da rode i dobro odgoje dijete. U slučaju da isključuju prokreativnost, onda se nužno utječu kontraceptivnim sredstvima da to postignu, a to je opet nemoralno i nedopušteno jer se time ide protiv Božjeg nauma o seksualnosti. Uz sve to ipak može doći do začeca. Mnogi su tada u napasti da posegnu za prekidom trudnoće i tako čine još veće zlo. K tome, u tome slučaju opasnost je velika da zaručnici izgube moralni osjećaj u pogledu života, prokreacije, ljubavi i seksualnosti. Isključivanjem prokreativnog značenja u spolnom činu zaručnici su u velikoj opasnosti da privatiziraju svoju ljubav,

¹⁸ Isto.

¹⁹ Isto., 207.

da je žive sebično u dvoje, da je rane i ograniče ne dopuštajući joj da se razvija preko vlastitog potomstva. Sve to negativno utječe na budući bračni život, na osobnost čovjeka, na odgovornost u pogledu bračnog i roditeljskog poziva.

Krist je htio da potpuna i definitivna ljudska predanost i zajedništvo između bračnih drugova bude znak i simbol ljubavi i zajedništva između Crkve i Njega, između Boga i čovjeka. Zato je bračno zajedništvo posvetio i učinio *sakramentom*. Samo takvo bračno zajedništvo izražava u potpunosti međusobnu ljubav između Krista i Crkve. Spolni čin kao najveći izraz bračne ljubavi i zajedništva, najpotpuniji je znak te sakramentalne ljubavi. Brak sklopljen po određenoj kanonskoj formi, to je brak sklopljen u Gospodinu, pravi sakrament. Kršćanstvo je neprekidno tvrdilo da samo brak osigurava da se seksualnost živi u svom punom značenju zato što je to izraz vjerne i stvaralačke ljubavi koja isključuje svako sebično značenje. Samo se u braku može ostvariti autentična ljubav i unutarinja zakonitost ljudske seksualnosti, tj. njezina osobna, stvaralačke, društvena i religiozna dimenzija. Dosljedno tome, kršćanstvo je uvijek predbračne spolne odnose smatralo nemoralnima i nedopuštenima.²⁰

3. Predbračni i drugi nezakoniti spolni odnosi

Spolni su odnosi izvan braka nedopušteni i u sebi su, objektivno, teški grijeh. U tom smislu, seksualni neredi su uvijek teški grijeh. Spolni grijeh je sebično življenje seksualnosti, on je odbijanje prokreativnog značenja, zatvaranje u granice privatnog individualizma. Sve se to protivi ljubavi kao temeljnom zakonu i dinamici kršćanskog življenja. Stoga je spolni grijeh uvijek teški grijeh. „Uostalom, sukladno kršćanskoj predaji, a i spoznaji zdrava razuma, čudoredni seksualni poredak odnosi se na tako uzvišene vrednote ljudskog života da je svako izravno kršenje tog poretka objektivno teške naravi.“²¹

S obzirom na subjektivnu odgovornost mladih koji prakticiraju predbračne spolne odnose, pa i zaručnika, treba uvijek imati na pameti ne samo spolne čine kao takve, već i nakanu subjekta i njegovu uvjetovanost. Ukoliko su nečiji spolni čini izraz međusobnog traženja seksualne naslade, onda su oni teški osobni grijeh, hedonistički spolni odnosi koji su nemoralni i grešni. Osim hedonističkih spolnih odnosa Ivan Fuček naveo je u svom djelu kvalifikaciju predbračnih i drugih nezakonitih spolnih odnosa koje ću navesti.

3.1 Prerani spolni odnosi

Ovi su odnosi nov fenomen, ali svakim danom su sve prošireniji i nije ih lako nadzirati, a još manje zaustaviti jer ih javnost i zakonodavstvo ne ograničuju, dapače ih na ovaj ili onaj način podržavaju.²²

Autor ovaj problem sagledava kroz više vidika. Gledano *sociološki*, društvo to tolerira i odobrava iz raznih motiva: našli su si zabavu, imaju partnera i nisu više sami, sada su smireniji nego prije, bolje je tako jer zadaju manje brige roditeljima...Ali unatoč tome mladi se udaljuju od starijih, nema iskrenog razgovora, nema razumijevanja, nema slaganja. Gledano *psihološki*, motivi su: znatiželja istražiti drugi spol, jaka afektivna navezanost, želja za odraslosti, potvrda među vršnjacima,

²⁰ Usp. Isto., 208.

²¹ *Persona humana*, br. 10.

²² Usp. Ivan Fuček: *Moralno- duhovni život. Predbračna ljubav- bračna ljubav*, FTI, Zagreb, 1974., 185.

oslobođenje od roditelja. Gledano *statistički*, u SAD- u i Italiji 70% adolescenata imalo je spolne odnose prije 17. godine; gotovo najviše između 15. i 16. godine.

Postavlja se pitanje, ima li lijeka ? Zanimljiv odgovor daje psihologija koja se pita, hoće li mladi s tim načinom ikada biti sposobni doći do prave ljubavi i u njoj sazrijeti, jer otpočetak sve se baziralo na genitalnoj razini. V. Frankl govori iz iskustva s mladim pacijentima: „ Spolni libido može bludničiti samo u egzistencijalnoj praznini. Takvo povećanje spolne aktivnosti u praznini pojačava sklonost prema seksualno neurotskim reakcijama...Koliko više se ide za nasladom, toliko se ona manje postizava. Naime, spolnost je uznemirena u onoj mjeri u kojoj se pojačava njezina nakana i na nju se usredotočuje pozornost. Spolnost se duboko ukorjenjuje u egzistencijalnoj praznini.“²³ V. Frankl je želio reći kako „prazni mladi“, kojima život nije pun, koji ne vide smisao života, redovito će biti robovi bluda.

3.2. Prigodni spolni odnosi

Ovi se odnosi događaju među partnerima koji nisu zaljubljeni i koji se ne misle uzeti. Isključivo su na hedonističkoj i genitalnoj razini. Drugi, koji se koristi, je samo *tijelo* koje zanima, ali i to anonimno da se iskoristi, samo *objekt*, prikladno *sredstvo* koje služi da se postigne spolna uгода u dvoje. „ Takav egoizam i individualizam ne obazire se niti vodi brigu o posljedicama koje mogu eventualno nastati, a bar na psihološkom polju i nastaju, kod iskorištene osobe. uzevši u obzir povezanost seksualnosti s čitavim osobnim svijetom čovjeka, tu se radi o nasilnoj separaciji tijela od duha pa se tako stvara nasilno stanje, grubo usredotočeno jedino na afekt dotičnog trenutka. Jasno je da takvi odnosi priječe autentičnu ljubav.“²⁴ Postoji opasnost da se time stvara mentalitet kod takvih partnera da ljudska spolnost i nije ništa plemenitije pa će se s takvim shvaćanjem ući u zaručništvo i nastaviti s istom praksom, ući će se i u brak, a da se ništa plemenitije ne dogodi.

Prigodni seksualni odnosi su, dakle, izvan svakog konteksta ljubavi, ne samo da sa sobom ne donose veću ljudsku ostvarenost i veću seksualnu zrelost, nego im je posljedica ta da u određenim centrima osobnog razvoja izazivaju zastoj i blokiranje normalna izražavanja afektivnog svijeta.²⁵ Postoji uska povezanost između intelektualnog, afektivnog i seksualnog svijeta u čovjeku. Uporaba erosa izdvojenog od intelektualne i afektivne zone, isto je kao rezultat čistog *traženja tijela kao laboratorija osjetne naslade*. Takav zahvat separacije tijela od duha u procesu seksualnog sazrijevanja, koji inače ide za dubokim sjedinjenjem i sazrijevanjem osoba, nije drugo nego nasilno zaustavljanje procesa sazrijevanja ličnosti. Takvim se zahvatom blokiraju ona područja koja uvjetuju prirodni razvitak ličnosti.²⁶

Kad bismo takve odnose usporedili s odnosima s prostitutkom, onda su u biti oni jednaki. Sve je usredotočeno jedino i isključivo na korištenje tijela. Osim što teško griješi, kobno je to što će osoba naučena na takve odnose jedva ikada uspjeti u bračnom drugu vidjeti duhovne vrijednosti. Takva će osoba biti izložena banalnoj i brutalnoj koncepciji svoga bračnog života. Važno je znati da neka osoba raspolaže zalihama u tolikoj mjeri u kolikoj je te zalihe sebi prikladno pribavila stilom života, idealima i uvježbavanjem sposobnosti da se daje drugome, makar se osobno morala

²³ Ivan Fuček, *Moralno- duhovni život. Predbračna ljubav- bračna ljubav*, 186.

²⁴ Ivan Fuček, *Predbračna ljubav*, 156.

²⁵ Ivan Fuček, *Moralno- duhovni život. Predbračna ljubav- bračna ljubav*, 188.

²⁶ Ivan Fuček, *Predbračna ljubav*, 157.

odricati. Sve je to praktički nezamislivo kod čovjeka koji je svoje susrete pretvorio u čistu izmjenu fizički – emotivnih senzacija.²⁷

S aspekta čisto *humane etičnosti* takvi su odnosi neprihvatljivi jer su protiv dostojanstva osobe kao takve, protiv spolne ljubavi kao takve, a najviše protiv Božjeg poziva na ljepotu i bogatstvo prave sjedinjujuće i plodne ljubavi, kako ju je Bog zamislio. S aspekta *kršćanske etičnosti* tu se radi o bludu. Blud je tjelesno sjedinjenje slobodna muškarca i slobodne žene, izvan braka. On se teško protivi dostojanstvu osoba i ljudske spolnosti koja je prirodno usmjerena bilo dobru supružnika bilo rađanju i odgoju djece. Osim toga to je teška sablazan kad se time kvare mladi.

Ovdje vrijedi ono što je papa Ivan Pavao II. rekao o spolnim odnosima „za probu“ : „ Takvu situaciju normalno je nemoguće prevladati ako već od djetinjstva ljudska osoba nije odgojena da, s pomoću Kristove milosti i bez straha, gospodari požudom koja se rađa i s drugima uspostavlja odnose istinske ljubavi. To se ne postiže bez pravoga odgoja u istinskoj ljubavi i ispravnoj uporabi spolnosti, kadrož da ljudsku osobu sa svim njezinim osobinama, pa dakle i njezino tijelo, uvede u puninu Kristova otajstva.²⁸

3.3. *Predbračni spolni odnosi*

Predbračni spolni odnosi su odnosi koje prakticiraju zaručnici s perspektivom ulaska u brak što još uvijek može biti posve nerealno ako nema pravih uvjeta za bračni život. Ovaj je fenomen vrlo proširen. Statistike svih kontinenata upozoravaju da su takvi odnosi u stalnom porastu pa sve više prelaze u dulji ili kraći „seksualni suživot partnera“ prije braka. Rijetki su oni koji ulaze u brak sačuvavši krepost čistoće.²⁹

Zaručnici brane pravo na predbračne odnose, o čemu službena Crkva kaže: „ Danas mnogi brane pravo na spolne odnose prije braka, barem ondje gdje čvrsta spremnost na vjenčanje i, u nekom smislu, već postojeća bračna privrženost tih osoba zahtjeva to popunjenje, koje oni smatraju naravnim, pogotovo ako je vjenčanje nemoguće zbog vanjskih prilika ili ako se takva bliskost čini neminovnom radi očuvanja ljubavi“³⁰ Takvo je poimanje u suprotnosti s kršćanskim naučavanjem prema kojemu se bilo koji čin ljudske spolnosti može obavljati samo unutar braka. Bez obzira na čvrstoću odluke onih koji se upućuju u takve odnose, ipak je istina da oni nipošto nisu kadri u punoj iskrenosti i vjernosti osigurati međusobni odnos muškarca i žene, a još manje mogu ga zaštititi od površnosti i hirova.

Prema Allportu, adolescent i mlad čovjek mogu se mirno odreći spolnih zadovoljstava samo ako ideali koje posjeduju imaju tako snažan utjecaj na osobu da nadoknade otklon spolnih težnja. Nezadovoljavanje tih težnja neće izroditi patološku bolest, nego će svjesno i smireno biti prihvaćeno s ciljem da se što bolje ostvari plan normalna budućeg bračnog života. Središnja točka je učvrstiti one nakane i vrijednosti bez kojih se ne može zamisliti normalna zrelost za bračni život koja zahtjeva odgovorno osobno darivanje supružnika.

---

²⁷ Isto., 158.

²⁸ *Familiaris consortio*, br.80.

²⁹ Usp. Ivan Fuček, *Moralno- duhovni život. Predbračna ljubav- bračna ljubav*, 190.

³⁰ *Persona humana*, br. 7.

Od zaručnika se očekuje čist život i čista priprava za ženidbu. Katekizam Katoličke Crkve ističe da su zaručnici pozvani da žive čistoću u uzdržljivosti. U toj će kušnji otkriti uzajamno poštovanje, vježbat će se u vjernosti i u nadi da će primiti jedno drugo kao dar Božji. Također uzajamno će si pomagati da rastu u čistoći.

Persona humana jasno upozorava zaručnike o potrebi bračnog ugovora, o obvezi rađanja djece u braku, o društvenoj dimenziji braka: „ Da bi spolno sjedinjenje bilo istinski u skladu sa zahtjevima svoje usmjerenosti, koji su mu vlastiti, i s ljudskim dostojanstvom na temelju iskustva znademo koliko je potrebno da ljubav nađe zaštitu u postojanosti braka. Ti zahtjevi traže ženidbeni ugovor što ga društvo određuje i osigurava tako da se njime uspostavlja životno stanje koje je od prevelike važnosti kako za tu isključivu zajednicu muškarca i žene, tako i za dobro njihove obitelji i ljudskog društva.“³¹

3.4. Ostali tipovi spolnih odnosa

U ovu skupinu odnosa I. Fuček ubraja *pred-ceremonijalne* odnose, *pokusni brak* i *izvanbračne veze*, kamo spada i *spolni suživot mladih*.

Pred-ceremonijalni spolni odnosi odnose se na one zaručnike koji bi se vjenčali, ali je nerijetko društvo ono koje nepravedno priječi da se proslavi ceremonija. To se može dogoditi zbog raznih razloga jer im, recimo, bez financijske potpore nije moguće stvoriti osnovne uvjete za obiteljski život. Zato oni u doba čekanja imaju spolne odnose u *duhu ženidbene veze* i traže da ih se smatra kao da su već supruzi bez opoziva, iako još nisu.

Brak na probu ili *brak na pokus* je suživot u kojem postoji nakana za vjenčanje. Ljudska ljubav ne podnosi pokus. Ona zahtjeva potpun i definitivan međusobni dar osoba. Spolni odnos s nakanom da se isproba druga osoba, nešto je drukčije od bračnog spolnog čina kao izražaja potpune međusobne pripadnosti.

O stvarno *slobodnim vezama* govori se u pismu pape Ivana Pavla II. *Familiaris consortio*. Stvarno slobodne veze nemaju nikakvo javno priznato institucionalno jedinstvo, ni građansko ni vjersko. U tu vrstu spadaju svi koji žive zajedno. Mogu biti mladi – pa se takva veza naziva spolni suživot mladih (traje više mjeseca ili više godina) prije zakonite ženidbe, mogu biti i stariji, što nazivamo konkubinat.

Papa također poučava , *Familiaris consortio* 81., pastoralne radnike kako se trebaju ponašati prema tim parovima: nenametljivo i s poštovanjem se približiti, pokušati ih strpljivo prosvijetliti, s ljubavlju ih prihvatiti, dati im kršćansko obiteljsko svjedočanstvo, učiniti sve što te ljude može dovesti do sređivanja njihova položaja. ³²

3.5. „Flirt“ i „petting“

Dvije su engleske riječi, poznate u svim krajevima svijeta, odnose se na posebna očitovanja heteroseksualnog približavanja općenito, a označuju poljupce, osobito one koji duboko uzbuđuju, milovanja svake vrste, emotivne erotične aktivnosti..., redovito izvan okvira prave ljubavi.³³ Može se reći da se radi o programu dviju osoba na erotsko – seksualnoj bazi izvan nakane budućeg zajedničkog života u braku. Radi se

³¹ Isto.

³² Usp. Ivan Fuček, *Moralno- duhovni život. Predbračna ljubav- bračna ljubav*, 196.

³³ Usp. Ivan Fuček, *Moralno- duhovni život. Predbračna ljubav- bračna ljubav*, 180.

o sastancima zabave, bez ikakvih odgovornih zadataka, jedino s ciljem seksualnog zadovoljavanja.³⁴

Ovakvi odnosi isključivo u službi erotskih događanja – u tijelu započinju i u tijelu završavaju – izvan su okvira ljubavi. Prava autentična ljubav se na taj način ne rađa niti sazrijeva. Velika je obmana da flirt i petting mogu služiti međusobnom upoznavanju, među darivanju vlastitih vrijednosti, traženju zajedničkih ideala, stvarnom razumijevanju. Radi se o čistoj manipulaciji, na osnovu genitalnosti i tehničkih umijeća, koja ne dopire do izgradnje osobnosti za bračnu i obiteljsku odgovornost. Tu se radi o dualizmu: rastavi duha od tijela, strasti od srca. Dva tijela su, odvojena od duha, podvrgnuta neprirodnim stimulacijama poput dva stroja u laboratoriju, da se postignu isforsirane sjetilne uživalačke senzacije.³⁵

„*Psihologija* kaže da takva erotička iskustva, koja se stječu manipulacijom seksualnih mehanizama, kobno završavaju vrlo kompliciranim hormonalnim i živčanim ustrojstvima, centralnim i perifernim. Impulsi koji su po svojoj naravi živi dio ljubavi, nasilno isforsirani, u duljim rokovima stvaraju traume i kobna stanja napetosti u psiho - afektivnim ruševinama. Osobe koje su prakticirale flirt i petting nisu više sposobne za normalnu bračnu ljubav.“³⁶

„*Medicina* kaže da je 90% slučajeva ženske frigidnosti u prvim godinama braka posljedica dugog vremena prakticiranja pettinga. Takva forma dugo ponavljano uzbuđenja u djevojci izaziva određen slijed držanja i reakcija koje su se u njoj zadugo nastanile. Zato što se takva uzbuđenja sve više produbljuju kasnije će, u braku, bračni čin biti vrlo osiromašen doživljaj u usporedbi s tim dugim opsesivnim uzbuđenjima, nekad produljivanim tijekom godina, i ne samo s jednim partnerom.“³⁷

Seksolozi kažu da dugo odnosi s partnerom na posve seksualnoj osnovi stvaraju nemogućnost da muškarac u braku odgovori erotskim potrebama svoje žene. Igre izvanredno uzbuđuju, prakticirane dugo vrijeme i na intenzivan način, mogu dovesti do krivih refleksa. Pa ako je tijelo godinama naučeno tražiti nasladu drugim putovima, kasnije će se jedva zadovoljiti normalnim bračnim odnosom. Tu su i razlozi „seksualnog neslaganja“ u braku i brzih rastava.³⁸

Naime ako se među zaručnicima uvriježi navika izmjene poljubaca, nježnosti i zagrljaja i nježnosti na očito erotsko – seksualni način, kao opsesivna i produljena igra, pri čemu je jasno da se ide za što jačim uzbuđenjima i zadovoljavanjem sjetila, u tom slučaju takav petting među zaručnicima treba osuditi iz istih, samo još naglašenijih, razloga. Nije moguće opravdati iskorištavanje tijela osobe za osobnu spolnu nasladu, odvojenu od spolne ljubavi koja ima svoje jedino opravdano mjesto u zakonitom braku.³⁹

³⁴ Usp. Ivan Fuček, *Predbračna ljubav*, 158.

³⁵ Usp. Ivan Fuček, *Moralno- duhovni život. Predbračna ljubav- bračna ljubav*, 182.

³⁶ Isto.

³⁷ Isto.

³⁸ Isto, 183.

³⁹ Isto.

3.6. Hedonistički seksualni odnosi

Ovim je odnosima glavni motiv seksualna naslada. U ovakve se odnose upuštaju mladi koji još ne žive u perspektivi bračnog života, makar se ovakvi spolni odnosi ostvaruju i među zaručnicima kao i među odraslim osobama.

Spolni užitak nosi sa sobom opasnost da postane cilj čovjekovog života te blokira osobu u njezinom životnom razvoju i sposobnosti ljudskoga darivanja. Nosi i opasnost da se drugoga tretira kao predmet za postignuće vlastite naslade a ne kao osobu, i na taj način postaje faktorom depersonalizacije. Papa Ivan Pavao II govori o opasnosti ovakvih odnosa: „ Osjetilna požuda traži zadovoljenje u „tijelu i spolu“ u uživanju. S trenutkom kada ga postigne završava se cjelokupni odnos prema predmetu, nestaje interes za njega, sve do trenutka kada se požuda probudi ponovo. Osjetilnost se „iživljava“ u požudi. Požuda tijela ide u smjeru „iživljavanja“⁴⁰ nakon kojega se prekida cjelokupan odnos prema predmetu požude.“ Papa tako naglašava da se reakcija osjetilnosti ne odnosi na osobu kao osobu, nego samo na mogući uporabni predmet. Prakticiranje ovakvih spolnih odnosa, isključivo zbog seksualnog užitka, nemoralno je i nedopušteno.

Takvi spolni odnosi stvaraju u osobi duboku podvojenost između duha i tijela. „Dvije osobe darivaju jedna drugoj vlastito tijelo, ali ne i duh, ne komuniciraju jedno drugome sebe, već ostvaruju samo tjelesno jedinstvo.“⁴¹

„ Spolni odnosi kojima je cilj samo užitak jesu lažna ponašanja i geste. Čovjek obično komunicira s drugim posredstvom riječi. Ali se često puta za to služi i gestama i ponašanjem. Geste i ponašanja izražavaju čovjekovu volju, htijenje, osjećaje , nutrinu. Geste govore i stvaraju komuniciranje s drugima. Isto se događa i sa seksualnim činom: on je gesta potpunoga i definitivnoga ljubavnog predanja između dvije osobe. U hedonističkom spolnom odnosu to se ne ostvaruje, jer se dotične osobe ne predaju jedna drugoj u potpunoj i definitivnoj ljubavi, već traže i hoće samo seksualni nasladu. Zato je takav odnos u sebi lažan.“⁴²

Hedonistički spolni odnosi teže prema postizanju spolnog užitka s različitim osobama. Drugome se ne pristupa kao osobi već kao predmetu i sredstvu za postizanje spolnog užitka. Budući da se tako tretira partnera onda je on promjenjiv, i to beskonačno, jer je novo uvijek zanimljivije, privlačnije i draže. Ne ostvaruje se intiman odnos s jednom voljenom osobom već se mijenjaju različite osobe s svrhom da se u spolnom činu postigne seksualna naslada.

4. Kršćanski pogled na seksualnost

Naspram nemoralnosti i nedopuštenosti predbračnih spolnih odnosa ukratko ću iznijeti kršćanske stavove glede seksualnosti.

Seksualnost ne zahvaća samo fizičko – tjelesnu dimenziju osobe, samo genitalnost; ona zahvaća i psihološko – afektivnu i duhovnu dimenziju osobe. Seksualnost prožima tijelo, osjećaje i dušu. To je stvarnost koja zahvaća cijelu osobu. „ Ljudsku spolnost ne možemo i ne smijemo promatrati zasebno i kao izolirano iz cjeline osobe, kao neki njezin dio ili zasebno područje čovjeka. Spolnost

⁴⁰ Karol WOJTYŁA, *Ljubav i odgovornost*, 148.

⁴¹ Usp. Petar ŠOLIĆ, *Kršćanski pogled na seksualnost*, 209.

⁴² Isto.

razumijemo jedino unutar cjelovitosti ljudske osobe i njezina dostojanstva“⁴³ Ljudska osoba i sve njezino djelovanje toliko je temeljito prožeta spolnošću da se ta značajka mora ubrojiti među čimbenike koji poglavito određuju život čovjeka .

Spolnost je čovjekova bitna dimenzija u odgojnom procesu, u razvoju i sazrijevanju ličnosti. „ Osoba po spolnosti dobiva one značajke koje je na biološkoj, psihološkoj i duhovnoj razini čine muškarcem ili ženom te stoga imaju veliku snagu i značenje za postizanje zrelosti svakog pojedinog čovjeka i za njegovo uključenje u društvo.“⁴⁴

Seksualnost je u službi odnosa i zajedništva među osobama. Čovjek je bitno osobno – individualno biće, ali je jednako tako i biće odnosa, zajedništva, društveno biće. Pozvan je po svojoj naravi živjeti odnos, dijalog, zajedništvo s drugima. Seksualnost čini da osoba iziđe iz sebe, da se ostvaruje u ljubavi, da nadvladava egocentrizam. Stoga ona ne smije blokirati i remetiti odnose s drugima, već ih na sebi svojstven način promicati.⁴⁵

U nastavku ću spomenuti krepost čistoće koja brani i razvija spolnu ljubav i njome upravlja, a na koncu najvišu vrijednost, bračno sjedinjenje.

5.1. Krepost čistoće

Na planu seksualnosti osoba se ostvaruje ako živi krepost čistoće dosljedno svom životnom stanju. Ova krepost upravlja seksualnim impulsom u smislu da ga kontrolira, s njime vlada i usmjeruje ga osobnome rastu, ljubavi i zajedništvu. „Čistoća je ona krepost koja osposobljuje ljudska bića da svoju spolnost uzmognu ugraditi u nutrinu cjelokupne svoje osobnosti onako kako traži njihovo zvanje.“⁴⁶

„To je krijepost koja spolnu želju oslobađa od iskorištavajućega stava, od sklonosti korištenja drugih u svrhu postizanja vlastitog užitka. Ona zahtjeva *postizavanje gospodstva nad sobom*, što je odgoj za ljudsku slobodu. Alternativa je jasna: ili čovjek zapovijeda svojim strastima i postiže mir, ili pušta da ga zarobe i postaje nesretan.“⁴⁷

Nauk Crkve tvrdi da je čistoća *moralna krepost*. To znači da se radi o sposobnosti navike ili o habitualnoj sposobnosti. To je stalan *stil života* u uzdržljivosti, trajno *gospodstvo nad sobom*. Nitko nije krepostan zato ili čist zato jer se dvaput ili triput vrlo odlučno i temeljito svladao. Osoba će biti čista ili kreposna u smislu kreposti čistoće onda kad stekne stalnu naviku ili trajno habitualno raspoloženje da na tom području – uvijek mjeri ispravnom mjerom.

Iako je čistoća pomalo zaboravljena krijepost, ona je sinonim hrabrosti. Ona mudro vodi mlada čovjeka da smireno i vedro prihvati vlastitu uvjetovanost da je spolno biće koje se mora izgraditi prema zahtjevima prave ljubavi. Navodi ga da shvati bogatstvo koje spolnost sa sobom donosi. Ona pomaže, vođena Božjom milošću, čovjeku da uspije svoje seksualne izražaje zadržati u granicama.

---

⁴³ Ivan Fuček, *Moralno- duhovni život. Predbračna ljubav- bračna ljubav*, 15.

⁴⁴ *Persona humana*, br.1.

⁴⁵ Usp. Petar ŠOLIĆ, *Kršćanski pogled na seksualnost*, 201.

⁴⁶ Ivan Fuček, *Moralno- duhovni život. Predbračna ljubav- bračna ljubav*, 112.

⁴⁷ Usp. *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 2339.

Krepost čistoće nije u prvom redu samo uzdržljivost od seksualne aktivnosti, već uredno življenje seksualnosti poštivajući njezine temeljne karakteristike. Čistoća je savršeno izražavanje ljubavi i nije nimalo u suprotnosti sa ljubavlju, dapače ona je u službi ljubavi, jer joj pomaže da se razvija i raste u svojoj autentičnosti.⁴⁸ „Čistoća je krepost koja omogućuje autentično sebedarje u svim dimenzijama osobnoga bića u pročišćenoj i uvijek čistoj ljubavi.“⁴⁹

5.2. Brak i obitelj

Bračno se zajedništvo ostvaruje između jednog muškarca i jedne žene, koji se jedno drugome međusobno daju u potpunosti. Ljudska je seksualnost usmjerena k bračnom zajedništvu koje je zahtjev same seksualnosti koja zahvaća cijelu osobu, u tijelu, osjećajima i duši. Potpuno darivanje jedne osobi drugoj nosi sa sobom neraskidivo zajedništvo koje osigurava brak.

Bračno je zajedništvo utemeljeno na potpunom i neopozivom seksualnom darivanju i usmjereno je prema obitelji. Supruzi su usmjereni da postanu roditelji, da rađaju djecu i tako stvaraju obiteljsko zajedništvo. Prokreacija je tako bitni zahtjev ispravno življene ljudske seksualnosti, prokreacija koja će biti ljudska, razumska, odgovorna, kršćanska. Kada supružnički život ne bi bio usmjeren prokreaciji, i prema tome obitelji, onda bi seksualnost bila sredstvo egoističkog življenja u dvoje.⁵⁰ „Seksualnost se ispravno živi samo u kontekstu prave ljudske ljubavi koja ima značajke potpunoga međusobnoga darivanja, ljubav koja je vjerna i isključiva sve do smrti, ljubav koja je plodna.“⁵¹ Ovakva je ljubav samo bračna i stoga samo u kontekstu ovakve ljubavi ispravno se može i treba živjeti seksualnost.

Samo ako se ljubav tako shvaća i ako se pazi na njezin sadržaj, onda ona može biti ispravni kriterij za dobro i moralno življenje seksualnosti. Takva ljubav poštiva bitnu usmjerenost prema drugome i bitne značajke ljudske seksualnosti: potpunost, isključivost, otvorenost životu, društvenost, religioznost.⁵²

„Bračna ljubav je jedinstvo između dva voljena bića, jedinstvo srdaca i duhovnoga, odnosno duševnoga svijeta, jedinstvo volja da se jedno drugome potpuno daruju, to je traženje i potreba drugoga, trpljenje kad drugoga nema, kad je daleko ili odsutan, to je razumijevanje i potpuno prihvaćanje osobe u sebi kakva jest i osobnosti s njezinim naravnim i vrhunarnim prednostima i manjkavostima, vrlinama i pogreškama.“⁵³ Samo ovakva bračna ljubav navodi supruge da se slobodno daruju jedno drugome. Zato ovakvu ljubav Gospodin usavršava i izdiže posebnim darom svoje milosti i ljubavi.

⁴⁸ Usp. Petar ŠOLIĆ, *Kršćanski pogled na seksualnost*, 203.

⁴⁹ Ivan Fuček, *Moralno- duhovni život. Predbračna ljubav- bračna ljubav*, 120.

⁵⁰ Isto, 202.

⁵¹ *Humane vitae*, br. 9.

⁵² Usp. Petar ŠOLIĆ, *Kršćanski pogled na seksualnost*, 203.

⁵³ Ivan Fuček, *Moralno- duhovni život. Predbračna ljubav- bračna ljubav*, 331.

6. Zaključak:

Predbračni se spolni odnosi danas gotovo smatraju normalnim ponašanjem. Današnje permisivno – potrošačko društveno ozračje pogoduje prakticiranju predbračnih spolnih odnosa i donekle ih ozakonjuje. U takvoj klimi lako je naići na osobe koje su uvjerenе da predbračni spolni odnosi nisu grijeh ili, barem, da nisu teški grijeh. Stupanje u spolne odnose prije braka nije pokazatelj izraza ljubavi, već se spolni odnos svodi na puko “provođenje u ljubavi“. U današnjem liberalnom ambijentu hedonističkog mentaliteta, tijelo i tjelesnost svedeni su na čistu materijalnost, usmjereni na užitak i lišeni dimenzije osobne stvarnosti.

Govoreći o fenomenologiji ljudske seksualnosti vidimo da se danas seksualnost živi potpuno i nesputano, bez ikakvih ograda, normi, zakona, kontrola. Seksualnost teži za principom užitka koji se temelji na nagonu. Plod takvog poimanja seksualnosti je seksualna raspuštenost, širenje seksualnog promiskuiteta, „slobodna ljubav“ i slična navedena ponašanja.

Današnji motivi za ulazak u predbračne spolne odnose dokaz su da seksualni moral umnogome odstupa od službenog učenja Crkve. Neki od tih motiva su: loša seksualna informiranost, neuvjerljiva motivacija u pogledu nemoralnosti predbračnih spolnih odnosa, društveno oponašanje, utjecaj erotičkog društva, nadvladavanje tradicionalnih stavova u području seksualnosti, sekulariziranost seksualnosti, privatizacija. Također višestruki su i različiti motivi zbog kojih su predbračni spolni odnosi nemoralni i nedopušteni: provjeravanje seksualne usklađenosti, spolni užitak, banalizacija seksualnosti, sklapanje nepoželjnih brakova, prisvajanje bračnih prava...

Kvalifikacija predbračnih spolnih odnosa i ostali oblici slobodnog seksualnog ponašanja pokazuju kako se današnji čovjek olako ponaša prema svojoj i tuđoj spolnosti. Živimo u kulturi koja je izgubila osjećaj intime, obezvrjeđuje se čovjek i njegovo ljudsko dostojanstvo. Seksualnost nije nešto intimno, nije vezana za stid, nije vezana za pojam ljudskog dostojanstva. “Upuštajući se u predbračne spolne odnose mladi banaliziraju seksualnost i samim time i ljudsku osobnost. Seksualnost se ne shvaća kao integralni dio osobe, već kao nešto što se posjeduje, kao sredstvo za upotrebu s kojim se po svojoj volji raspolaže. Banalizirajući tako vlastitu seksualnost, šteti se razvoju osobe, njezinoj integraciji i usmjerenosti prema drugome. To je opasna podloga za nestabilnost braka i obitelji.”⁵⁴

Na kraju ne zaboravimo na važnost kreposti čistoće koja je vezana uz seksualnost. Ona je svojevrsni lijek, ali i krepost hrabrih. Krepost čistoće podrazumijeva samokontrolu i ovladavanje sobom. Tek tu seksualnost postaje ljudska jer je sačuvana samokontrolom. Čistoća nije svrha samoj sebi već ima svoj smisao. Smisao je vjernost i ljubav jer je samo to dostojno čovjeka. Tako gdje nema vjernosti i ljubavi, tamo gdje se razara intima, ponižava čistoća, vrijeđa se i samo ljudsko dostojanstvo čovjeka. Prikaz i ljepotu te ljubavi i vjernosti vidimo u kršćanskom braku koji je jedina prava intimna zajednica života i ljubavi.

---

⁵⁴ Petar ŠOLIĆ, *Kršćanski pogled na seksualnost*, 206.

7.LITERATURA :

- [1.]KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Persona humana. Izjava o nekim pitanjima seksualne etike*, Kršćanska sadašnjost, Dokumenti 47, Zagreb 1976.
- [2.]KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ, *Odgojne smjernice o ljudskoj ljubavi. Obrisu spolnog odgoja*, Dokumenti 69, Zagreb 1996.
- [3.]PAPINSKO VIJEĆE ZA OBITELJ, *Ljudska spolnost: istina i značenje. Odgojne smjernice u obitelji*, Dokumenti 106, Zagreb 1997.
- [4.]VAN PAVAO II., *Obiteljska zajednica – Familiaris consortio*, Apostolska pobudnica o zadaćama kršćanske obitelji u suvremenom svijetu, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1981.
- [5.]HORMANN Karl, *Ciljevi izjave „Persona Humana“*, u: *Bogoslovska smotra* 47. (1978.), br. 3., 377 – 391.
- [6.]ŠOLIĆ, Petar, *Kršćanski pogled na seksualnost*, u: ISTI, *Radost ljubavi. Studije i članci*, Crkva u svijetu, Split 1994., str. 167 – 192.
- [7.]ŠOLIĆ, Petar, *Kršćansko gledanje na predbračne spolne odnose*, u: ISTI, *Radost ljubavi. Studije i članci*, Crkva u svijetu, Split 1994., str. 193 – 212.
- [8.]FUČEK, Ivan, *Predbračna ljubav*, FTI, Zagreb 1974.
- [9.]FUČEK, Ivan, *Moralno duhovni život. Predbračna ljubav - Bračna ljubav*, Verbum , Split, 2005.
- [10.] Karol WOJTYLA, *Ljubav i odgovornost*, Verbum, Zagreb, 2009.
- [11.] Velimir VALJAN, *Moral spolnosti, braka i obitelji*, Svjetlo riječi, Sarajevo , 2002.